

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Skolebetydelseskrift

til

den offentlige Examen i Juni og Juli 1864

ved

Lærd- og Realskolen i Molde.

1. Om Skolens Overgang fra Middels- og Realskole til fuldstændig Lærd- og Realskole.
2. Efterretninger om Skolen i Skoleaaret 186 $\frac{3}{4}$. Ved Rector N. Brinchmann.

Molde.

Trykt af L. G. Haug.

1864.

Om Skolens Overgang fra Middels- og Realskole til fuldstændig Lær- og Realskole.

S Møde af Molde By's Formænd og Repræsentanter den 8de Novbr. 1861 fattedes følgende Beslutning:

1. Til en med Dimissionsret til Universitetet udvidet fuldstændig Lær- og Realskole i Molde med 8 Lærere og bestaaende af følgende 7 toaarige Klasser:

1) 1ste Fællestklasse med aarlig Skolepenge	10 Spd.
2) 2den Do.	15 —
3) 2 toaarige Realklasser	24 —
4) 3 Do. Latinklasser	32 —

(for alle Klasser med sædvanlig Moderation for yngre Brødre samt for de under No. 2, 3 og 4 nævnte Klasser 12 Ort aarlig i Lys- og Brændpenge for hver Discipel, men kun 6 Ort for 1ste Fællestklasse)

vedtager Molde Commune:

- a) at bidrage 200 Spd. aarlig, og
- b) at bestride de med Skolelocalets og Inventariets Anskaffelse og Vedligeholdelse forbundne Udgifter (deri dog ikke indbefattet egentlige Underviisningsapparater), mod at Staten forresten overtager dens samtlige øvrige Udgifter, forsaavidt ikke disse kunne dækkes ved nævnte Bidrag og Skolens egne Indtægter.

2. Formandskabet bemyndiges til paa Communnens Vegne at indgaa med fornøjet underdanigst Ansøgning om, at Molde Middels og Realskole maa blive udvidet til en fuldstændig Lærd- og Realskole paa ovenanførte Vilkaar.

Denne Repræsentantbeslutning støttede sig gjeanem Formandskabets Indstilling til nedenstaaende af D.Hrr. Rector N. Brindmann, Sagsfører J. Georg Dals, Sagsfører G. Paulsen og Adjunct H. L. Sommerskjeld under 30te Septbr. næstfør udfærdigede

Commissionsbetænkning.

Undertegnede, som ifølge Molde Formandskabs Skrivelse af 16de April d. A. ere valgte til at sammentræde i en Commission med Hverv at bistaae Communalbestyrelsen med en Betænkning i Sagen angaaende Indgivelse af fornøjet underdanigst Ansøgning om Molde Middels og Realskoles Udvidelse til fuldstændig lærd og Realskole, have troet rigtigst at burde lægge til Grund for vort Arbeide den Betænkning, som under 19de November 1858 blev afgiven af en i samme Anledning nedsat, af D.Hrr. J. D. Horn, E. S. Jervell, N. Brindmann, Jos. Jervell og E. Meyer bestaaende Commission, idet vi forbeholde os ved sidstnævnte Betænkning, som herved i Afskrift vedlægges og hvortil vi forøvrigt henvise, at tilføie de Bemærkninger og mulige Berigtigelser, hvortil vi maatte finde os foranledigede. Dernæst ville vi efter Evne søge at inoedgaae de Udtalelser, som siden den herfra sidst fkeede Indsendelse af Ansøgning om Skolens Udvidelse med Hensyn til den her foreliggende Sag have været gjorte deels i Regjerings Indstilling og deels i Storthinget. Sluttelig skulle vi, efterat have hentet Opmærksomheden paa Momenter, som deels ikke have været tilstrækkelig fremhævede af den foregaaende Commission, deels først have fremstillet sig efter den Tid,

fortelig fremsætte det Forslag, hvorefter vi ønske Sagen undergiben fornøjet Behandling inden Byens Communalbestyrelse.

I.

Den i forrige Commissionsbetænkning meddeelte Discipelsstatistik, ifølge hvilken Middeltallet af Disciple i de 9 Aar fra 18 $\frac{2}{3}$ (Middel- og Realskolens Reorganisation) indtil 18 $\frac{7}{8}$ udgjorde: for de to Latinklasser tilsammen 7 $\frac{1}{2}$, for de to Realklasser 12 $\frac{1}{2}$, for Fællestklassen 14 $\frac{1}{2}$, i Alt 34 $\frac{1}{2}$, skulle vi herved fuldstændiggjøre, idet vi meddele Data for Aarene 18 $\frac{5}{6}$ til 18 $\frac{1}{2}$, dog for sidstnævnte Aars Vedkommende uden Hensyn til den iaar oprettede 1ste Fællestklasse, der for Tiden tæller 12 Elever.

	3 2 Latin- klasser.	3 2 Real- klasser.	3 2den Fællestklasse.	3 Alt.
18 $\frac{5}{6}$	6.	18.	9.	33.
18 $\frac{2}{3}$	8.	18.	15.	41.
18 $\frac{6}{7}$	11.	17.	28.	56.
18 $\frac{1}{2}$	18.	14.	24.	56.

Anm. Til Summen for 18 $\frac{1}{2}$ kommer endvidere 1ste Fællestklassens 12 Disciple, altsaa i Alt 68. Foruden disse 68 var fra indeværende Skoleaars Begyndelse indmeldt endnu 4 Disciple, hvoraf mindst to i Latinklasserne; men Anmeldelsen blev tagen tilbage, da Faderen, en Embedsmand i Districtet, blev forflyttet til Trondhjem. — Ligesaa bemærkes, at en fra Stavanger Amt hertil forflyttet Embedsmand foreløbig har anmeldt til Optagelse to Latinelever, hvilke dog ikke ville blive indsatte i denne Skole, førend Faderen er hidkommen. Hvis hiin førstnævnte Embedsmand altsaa ikke var bleven forflyttet herfra, og den andens Hidslyttelse

var foregaaet tidligere, vilde Antallet af Latinelever fra 18 $\frac{1}{2}$ af have været mindst 22, og Totalsummen af Skolens Disciple 74.

Heraf vil sees, at Antallet af Latinelever i de sidste 4 Aar har steget betydeligt, idet ikke blot det aarlige Gjennemsnitstotal for de sidste 4 Aar har tiltaget med omtrent 3 (under den i Anmærningen ovenfor nævnte Forudsætning, med 4), men navnlig det nu paabegyndte Skoleaar udbiser en Frekvents i de to Latinklasser, der endog æquivalerer (under hiin Forudsætning overstiger med mindst 4) den Gjennemsnitssum, som i Commissionsbetænkningen af 1858 var calculeret for samtlige tre Latinklasser.

Til Skolens Udvidelse i den ved forrige Ansøgnings Indgivelse foreslaaede Form, nemlig med en tilknyttet 3die Latinklasse og en 1ste Fællestklasse, var i Commissionsbetænkningen af 1858 foruden Forhøielse af Rectoris Løn fra 700 Spd. til 900 Spd., opført to nye Lærere, nemlig 1 Adjunct med 300 Spd. og en Timelærer med 150 Spd. aarlig Løn. Efterat sidstnævnte Sum nu og det vistnok med Rette ikke er tagen til Følge ved Afsløningen af den Timelærerpost, hvis Oprettelse har været foranlediget ved den ifølge Rgl. Resol. af 16 Mai sidstl. ivertsatte Tilknyttelse af en 1ste Fællestklasse, men derimod, saasom den nævnte Postis Løn er fastsat til 200 Spd. aarlig, er overffreden med 50 Spd., er det ikke længere muligt ved den nu paatænkte Indgivelse af fornøet Ansøgning om Skolens Udvidelse at bibeholde det til forrige Ansøgning knyttede Budgetforslag, selv om de øvrige Poster kunde bibeholdes uforandrede. Dertil kommer, at den kongelige norske Regjering i sin underdanigste Indstilling af 31te Aug. 1859, bifaldt ved Rgl. Resol. af 7de Septbr. samme Aar, udtrykkelig har gjort opmærksom paa, at Skolen som fuldstændig lærd Skole i Lighed med de øvrige fuldstændige

lærde Skoler maatte have en Overlærer, hvis Løn, selv om han blev stillet i laveste Gageringsafdeling, dog vilde udgjøre 500 Epd., altsaa 200 Epd. mere end det i Commissionsretænkningen af 1858 opførte Beløb til Gage for en ny Adjunct ved Skolen. Allerede ved de to nævnte Poster komme 250 Epd. til paa Contoen for Lærerslønninger. Men naar man lægger Mærke til, at Skolen ved den paatænkte Udvidelse faaer 7 toaarige Klasser med et egentligt Timetal af 200 jævnlige Timer, og hver af de foreslaaede Lærere et Antal af gennemsnitlig omtrent 29 Timer om Ugen, indsees det lettelig, at der ved Forslag til de to særskilte Klassers Oprettelse ikke har været taget tilbørligt Hensyn til de fornødne Lærerkrafter, naar der kun har været foreslaaet to nye Lærere. Gaar man nemlig ud fra, at en Skoles Bestyrer, som foruden sin Lærersfunction og Controllen med Skolens Gang idetheletaget har ikke ubetydeligt Contoirarbejde, ikke bør have mere end høist 20 egentlige Underviisningstimer, vilde Overskuddet fra hiint Gjennemsnitstal blive at fordele paa de øvrige Lærere, hvorved hver af disse altsaa fik over 30 Timer. Commissionen, som ikke antager, at nogen Lærer uden tvingende Nødvendighed bør have mere end omtrent 25 Timer paa Skolen — dertil kommer ekstra Hjemmearbejde med Forberedelse til næste Dag, Stilerrettelser o. s. v. —, troer derfor, at man ved Indgivelse af fornøyet underdanigst Ansøgning om Skolens Udvidelse bør foreslaae Lærerspersonalet forøget med een Lærer mere end ved forrige Ansøgning opført. Nærværende Commission er idetheletaget af den Formening, at man ligesaa lidt her, som andetsteds, handler rigtigt ved at foreslaae halve Forholdsregler, som om kort Tid ville findes utilstrækkelige. Medens den vistnok gjerne vil foreslaae de Besparelser, som kunne tænkes udførte, uden at det tilføjede Diemed derved forsværes, har den dog søgt at klargjøre for sig og Andre de forøgede Ud-

gister, som Udbildelsen vil medføre. Derfor har man heller ikke villet lade sig nseie med det af forrige Commission foreslaaede Antal Lærere, der for enhver Sagkyndig maa findes utilstrækkeligt; meget mere maa man foruden 1 Timelærer (den Skolen nu alt har faaet) og 1 Adjunct eller Oberlærer foreslaae nok en Lærer, hvis Titel eller Gage kan være Commissionen temmelig ligegyldig, uden forjaaviddt som hans eventuelle Lønning vil have Indflydelse paa Budgettet. Da der vel ikke bliver Spørgsmaal om at ansætte mere end 1 Oberlærer, maatte sidstomtalte Post blive enten for en Adjunct eller en Timelærer. Da Skolen allerede for har tre Adjuncter og altsaa tilligemed Rector og den eventuelle Oberlærer vil faae 5 akademisk dannede Lærere, kunde det maaskee være tilstrækkeligt at gjøre den nye Post til en Timelærerpost, dog med noget højere Løn end de ved Skolen allerede bestaaende Timelærerposter, f. Ex. med 250 Spd.s aarlig Gage; thi netop ved en saadan Post vilde Skolen sættes i Stand til baade at sikkre sig dygtigere Ansøgere og til i Vacancetilfælde at kunne byde et Befordringstrin, altsaa en Belønning for den af de to lavere gagerede Timelærere, som dertil maatte findes forlyent. I Henhold hertil har Commissionen antaget det passende at foreslaae, at Skolen, som fuldstændig lærd Skole, faaer følgende Antal Lærere, saaledes lønede:

1. Rector med	900 Spd.
2. En Oberlærer	500 —
3. Tre Adjuncter à 300 Spd.	900 —
4. En Timelærer	250 —
5. To Timelærere à 200 Spd.	400 —
<hr/>	
8 Lærere med tilfammen	2,950 Spd.

Ved en saadan Forstærkelse af Lærerpersonalet vilde baade mange nu stedfindende Ulemper undgaaes (ibet f. Ex. i en Lærers Eghdomstilfælde Vicarius er vanskelig at erholde,

saasom der ikke ere flere Lærere end Klasser) og Lærerne vilde da faae et passende Antal ugentlige Timer, Rector 20 og hver af de andre Lærere 25 à 26.

II.

Enhver, som har Interesse for den her foreliggende Sag, kjender dens Stjæbne paa forrige Storthing. Toldkasserer Horns Forslag om Skolens Udvidelse blev forkastet med 47 Stemmer mod 47, idet Præsidentens Stemme gjorde Udslaget. Saa nær var Sagen gaaen igjennem, uagtet den ikke beroede paa kongelig Proposition og uagtet en af dens varmeste Talsmænd, Kirkesanger Classen, ved Sygdom var hindret fra at være nærværende ved Behandlingen. Grunden til, at den norske Regjerings Underviisningsdepartement ikke havde virket for at faae Sagen fremsat som kongelig Proposition, ophyses i Departementets Foredrag at være dels den, at der næredes Frygt for, at den af den moldensiske Commission antagne Gjennemsnitssum af Disciple i Latinklasserne var for høi i Forhold til deres Søgning i den sidst forudgaaende Tid (Antallet var jo i 1837 gaaet ned til 3 i to Klasser tilfammen), dels den, at Udgifterne vilde blive større end anslaaet, idet Lærerlønningerne vare satte for lave. „Departementet er derfor“, hedder det, „uagtet man deler den udtalte Anskuelse om de fuldstændige Skolers Fortrin for Middelskolerne, og det Duffelige i, at visse sidste, naar Forholdene tillade det, blive udvidede til fuldstændige, dog af den Formening, at en saadan Udvidelse af Molde Skole fortiden ikke er tilraadelig.“ Til denne Departementets Begrundelse af Sagen støttede sig ogsaa ved dens Behandling i Storthinget de to Medlemmer, hvis Sagkundighed og Erfarenhed vistnok lagde et tungt Vød i Vægtsskaalen, D.Hrr. Rectorer Holmboe og Lange. Rector Holmboe holdt sig især til det ringe Discipeltal, som Latinklasserne formaaede at opvise, medens Rec-

tor Lange fornemmelig fremhævede Næfterretteligheden af Stortingsscomitéens Minoritets, paa den moldensiske Commissions støttede Udgiftsberegninger, idet han paapegede det Utilstrækkelige i 1 Lærers Tilkomst ved en 3die Latinklasses Oprettelse. Nærværende Commission har ovenfor erkjendt Rigtigheden af det kongelige Departements og af Hr. Rector Langes Anført med Hensyn til det af den ældre Commission foreslaaede Lærerpersonales Utilstrækkelighed, og agter derfor, som ovenfor anført, at foreslaae et fuldstændigt Lærerpersonele. Rector Lange antyder rigtignok, at man kunde hjælpe sig med 1½ Lærer til, d. e. „en Adjunct med nogen Hjælpeunderviisning ved Siden af.“ Herved kunde vistnok spares (maaſke endog 100 Spd. aarlig); men for det Første vilde ikke da kunne opnaars nogen Indskrænkning i Lærernes store Antal af ugentlige Underviisningstimer, og dernæst vilde en saadan Hjælperlærer naturligtviis ikke kunne forpligtes til at vicariere gratis lige med Skolens øbrige Lærere i Sngdomstilsælde — og Enhver indseer dog, hvor vigtigt det er at kunne fikre Skolen Lærere i et saadant, ikke saa ret sjældent indtrædende Tilfælde som en Lærers Sngdomsforfald. Dertil kommer ogsaa, at en Hjælperlærer (d. e. en Lærer, som i Grunden er Kjøbmand, Officier eller Contoirist eller noget andet Saadant, men som for at tjene nogle Bisfillinger har taget nogle Timer paa Skolen) ikke i Regelen kan antages at være nogen suffeligg Acquisition for en Skole. Kan han end til enhver Skoletime disponere over sin Tid, saa har han dog ofte Hovedet fuldt af ganske andre Tanter, der bortlede hans Opmærksomhed fra Underviisningen og lade ham betragte Skolen som en Bisshøsel, for hvilken han sjældnen kan faae den saunde Interesse, som en dygtig og nidkjær Lærer bør have. Af disse Grunde antager Commissionen det rigtigst, at der i Tilfælde af Skolens Udvidelse, foruden den allerede ansatte Timelærer, ansættes to nye Lærere (efter

Anthydning ovenfor: 1 Oberlærer og 1 Timelærer). Betræffende Departementets og i Storthinget Hr. Rector Holmboes Indvendinger, støttede til den ringe Frequentis i vor Skoles Latin-klasser, kunde det vistnok ved første Dietast synes tvivlsomt, hvorvidt Staten burde forhøje sit Tilskud til en Skole, som i et enkelt Aar (18 $\frac{5}{8}$) endog talte kun tre Latinelever; men betragter man Sagen noget nærmere, turde det maaskee vise sig, at hvad her er paaberaabt som et Argument mod, netop er et Argument for Skolens Udvidelse. Man har i den paabe-raabte Kjendegjerning et Beviis paa, at Skolen som Middelskole ikke blot kan nyde liden Søgning, men at den virkelig har nydt liden Søgning; heraf kan man ikke see, om det Samme vilde blive Tilfælde, dersom Skolen blev udvidet; tværtimod det synes at pege hen paa, at Skolen ikke er som den bør være, at den bør undergaae en Forandring. Rigtignok kan en Forandring iverksættes i to meget forskellige Retninger: Skolen kan blive nedlagt eller udvidet. Da man ikke fra nogen Kant har hørt Tale om og der vel heller ikke kan være nogen Grund til at nedlægge Skolen, synes den anden Udvei, Skolens Udvidelse, at ligge nær for Tanken, og man kan vis-selig være lige saa berettiget til at sige, at Skolen maa udvi-des, fordi det viser sig, at den i sin nuværende indskrænkede Tilstand ikke nyder tilstrækkelig Søgning, som at den er for lidet besøgt til, at der bør være Tale om dens Udvidelse. Vi maae her uvilkaarlig tænke paa den træffende Sammenligning, som for et Par Aar siden i en Avisopsats blev anstillet mel-lem Spørgsmaalet om vor Skoles Udvidelse og det om Ud-bedringen af en daarlig Ve; det hedte deri, at de, som af Skolens ringe Søgning hente Beviser mod dens Udvidelse, ere at ligne med dem, som ikke ville stemme for Udbedringen af en daarlig Ve, fordi den ikke benyttes, saalænge den er ufrem-kommelig. Vi mene overhoved, at man af en Middelskoles

Søgning ingenlunde kan slutte Mere med Hensyn til en fuldstændig Lærskoles eventuelle Søgning, end at denne sidste maa blive større end den første, — hvor meget større, troe vi Ingen paa Forhaand kan bestemme. At en god Skole maa blive søgt af flere Disciple end en mindre god Skole, og at en fuldstændig lærd Skole er en bedre Skole end en Middelskole, — formene vi at være to Sætninger, hvis Sandhed ikke tiltrænger noget udsørligt Beviis. At sige, at Romødals Amt ei bør have nogen lærd Skole, fordi Middelskolen der i nogle Aar kun har talt faa Latinelever, vilde være meget overeensstemmende med, om ei ganske det Samme, som om man i 1808 vilde have sagt, at Norge ei burde have noget Universitet, fordi det kun sendte 1 — een — Student til Examen artium det Aar. De Hindringer, som i hiin Tid for norske Unglinge, der agtede sig til Kjøbenhavns Universitet, fremtraadte i Form af Havets Spærring, vise sig for de Søner af Romødalens Indvaanere, som ønske at studere, i Form af betydeligt hemmende Udgifter og lange, tildeels besværlige og farlige Reiser. En Romødal kan nu ikke gjøre sig særdig til Examen artium i Molde; han maa enten til Trondhjem, som er det nærmeste Sted, eller til Bergen eller Lillehammer; et snigtigt Blik paa Vandkortet vil overbevise den, som ei før er localiseret, om hvilke Reiser han har at gjøre — foruden den for alle norske Studenter fælles Reise til Christiania. Det kan dog ikke være saa, at det er en Fader eller Moder ligegyldigt, hvor langt de sende sin Søn fra sig; Enhver ønsker vel at have Sine, saafremt han elsker dem, saa nær om sig som muligt, ei at tale om det Hensyn, som for Mange er det Bestemmende, Hensynet til de ved Afstanden vogende Udgifter i Anledning af Børns Underhold paa fremmede Steder. Kommer nu hertil, hvad der allerede af den forrige Commission er udhævet, at Molde ligger omtrent i Centrum af Romødals

Amt og midt imellem Bjerne Christiansfjund og Malesfjund, og, hvad Toldkasserer Horn i Thinget har paapeget, at der i Amtsdistrictet er omtrent 70 Embedsmænd, — endvidere, at Romsdals Amtmand i en Række af circa 100 Aar har havt og fremdeles har sin Bopæl i eller tæt ved Molde; at det er i denne Bn, at Amtsforsamlingen og Districtsforsamlingen holdes; at det er i denne Bn eller dens nærmeste Omegn, at Krigscommissairen, Corpschefen og Corpsets fleste Officierer have havt sine Bopæle; og at Molde udmærker sig ved sit fortrinlige Klima, sin maleriske Beliggenhed og sine skjønne Omgivelser, og at det er et billigt Levested, — saa maa det dog visse indrømmes, at der knytte sig mange Betingelser til denne Bn, som gjøre den egnet til Sted for en fuldstændig Skole. I Forbindelse hermed maa det ogsaa være os tilladt at bringe i Erindring, at Landbonæringen i Romsdals Amt hidtil har været stærkt hemmet ved Veilænderingsforhold, Mangel paa Udfirstning, mangelfagtige Communicationsmidler og fremfor Alt ved Mangel paa Almeenophøning. Deels er der nu indtraadt og deels arbeides der paa Forbedringer i alle disse Retninger: Udfirstningerne ere i fuld Gang; vi have nu Dampskibsfart paa vore Fjorde og Almueskolerne ere omdannede efter den nye Lov. At dette vil forsøge Trangen til den omhandlede Udvidelse af Molde Skole, er indlysende. Fremragende Evner, som nu gaae tabte, ville blive reddede ved den lettede Afgang til Universitetet gennem Skolen og dens Friplads.

Vi ville ogsaa her forsøge en Forklaring af det tilshueladende Beshnderlige i, at Romsdals Amt i den første Deel af Decenniet 1850—1860 sendte saa saa Disciple i Middelskolen. Hvem kan benegte, at Exemplet ved Siden af Udsigt til materielle Fordele har stor Magt til at constituere en Egn Skoler og Levemaade? For det ikke meget mere antages for

afgjort, at den Omstændighed, at Homsdalen for nogle faa Aar siden frembragte saa faa studerende Elever, nepop havde sin Grund i Exemplet? Det var blevet en Modesag ei at lade sine Sønder studere: — i den glimrende og paa alle Maader fristende og loffende Handelsperiode, som endte med den knaldende Katastrophe i 1857, havde det handelsdrivende District anden Brug for sine unge Kræfter end at lade dem studere; det lønnede sig ikke, sagde man. — Ja — mærkeligt er det, ikke før var det forbi med hiin forføreriske Handelsperiode, før Middelskolens Latinklasser bleve bedre besatte igjen: i Aaret 1858 steg Antallet til 6, i 1859 til 8, i 1860 til 11 og i 1861 til 18, eller for to Klasser til det Antal, som af forrige Commission var calculeret for samtlige tre Latinklasser; at Antallet i den nærmeste Fremtid, selv om Skolen bliver Latinskole, vil komme til at overskride sidstnævnte Tals Gjennemsnit eller 27 i tre Klasser, vil Commissionen ikke stille i Udfigt, men at den nu engang vaagnede Sands for Studerlinger i høi Grad vil forsøges, hvis Skolen bliver udvidet og faaer Dimissionsret, derom føle vi os overbeviste. Begynder først Videnskabeligheds og Dannelses Mand samt Vist til boglig Snydel at udbrede sig i Districtet, vil igjen den lærde Skole deri have sin mægtigste Støtte. Kan man end ikke gjøre Regning paa, at Latinklasserne i Middelskolen, saalænge den er Middelskole, ville vedblive at have sit nuværende høie Antal af Disciple, saa er dog Commissionen af den Formening, at man fra dens Tilstand som Middelskole ei kan slutte til dens Frequentis som lærd Skole. Det synes den ogsaa at indsee, at, naar Latinskoler kunne bestaae flere ved Siden af hinanden paa Østlandet, hvor vistnok Befolkningen er langt mere sammentrængt, saa maa dog den Latinskole kunne faae Elever, som er den eneste i den Trediepart eller Fjerdepart af Landet, som begrænses af Bherne Trondhjem, Lillehammer og Ver-

gen! Det blev sagt i Storthinget, at med samme Ret, som Romsdals Amt forlanger en lærd Skole, med samme Ret kunde Nordlands Amt og Nordre Trondhjems Amt fordre det Samme. Heri ere vi vistnok enige, forsaavidt som enhver Landsdeel har Ret til de samme Begunstigelser som en anden; men det gaaer dog saa ofte med Landsdele, som med Mennesker: det gaaer ikke Alle efter Fortjeneste; og desuden er der endnu een Ting, som her maa erindres: Molde Skole, Skolen i Romsdals Amt, bestaaer allerede før som Middels- og Realskole og kræver kun et lidet Tilskud til for at blive en Skole, som kan gjøre fuld Nytte, medens en Skole i et af hine Amter vilde kræve nye Tusinder. Dertil kommer oveni-
tjebbet, at ingen af hine Amter har en saadan Kjøbstads- og Embedsstands-Befolkning som Romsdals Amt.

III.

Efterat Commissionen hidtil har sat sine Bemærkninger i Forbindelse med de Forarbejder, som vare den givne, den forrige Commission's Betænkning og de middelbart derved foranledigede Udtalelser fra Regjeringen og i Storthinget, vil den nu forsøge noget mere uafhængigt deraf, at fremhæve et Moment i Sagen, som vistnok ikke har været aldeles upaaagtet i de tidligere Instantier, men som dog paa langt nær har været skjæntet den Opmærksomhed, som det fortjener. Opkastte vi det Spørgsmaal: „Staae de Pengeopoffrelser, som kræves for at skjænke Molde Middels- og Realskole den saa ofte attraaede Udbidelse til fuldstændig lærd og Realskole, i noget Misforhold til de tilsigtede Fordele?“ da maae vi svare bestemt benægtende, naar vi sammenligne de Summer, hvorom der her bliver Tale, med de Tusinder og atter Tusinder, som ofte udtælles til mere tvivlsomt Gavn. Og dog er det altid de saa Hundrede Dalere, som have været i Veien; i forrige Commission'sbetænkning var det 200, i Storthingets Comitè's

Minoritetsforslag 300 Spd.; men sæt ogsaa, hvad vi have indrømmet, at 300 Dalers Tilskud er for lidet, naar Middelskolen skal omdannes til en fuldstændig lærde Skole, der taalder Sideordning med andre lærde Skoler, ja sæt endogsaa, om det var nødvendigt at gaae saa vidt, at en lærde Skole i Romsdals Amts Midte vilde koste et heelt Tusinde Speciedaler mere end Middelskolen, — ja endda vilde vi paastaae, at de Penge vare vel anvendte. Den Fordeel, som Skolens Udvidelse medførte, vilde ikke blot ramme den ene Klasse af studerende Elever, som ved Udvidelsen kom til; den vilde ramme den hele Skole, Disciple og Lærere baade hver for sig og som en Complex, den vilde blive synlig paa Skolen baade i quantitativ og qualitativ Henseende. Nærer Noget, der har Erfaring i Skolelivet, Tvivl herom? Eller skulle vi i en Sag, der vil blive behandlet af Skolens øverste Autoriteter, detaillere de mange, mange, for den overfladiske Jagttager vistnok ofte skjulte Fortrin, som den fuldstændig lærde Skole har fremfor Middelskolen? Det vilde lidet anstaae os! Men vi kunne paa den anden Side ikke undlade atter og atter at udhæve, at det større Tilskud, som Lærerskolen fordrer, kommer ikke blot øverste Latinklasses, men samtlige underordnede Klassers Disciple, Realister saavel som Latinelever tilgode; det vil give Skolen i sin Heelhed et Opsving, hvis høie Betydning man neppe paa Forhaand tilstrækkelig kan vurdere. Og er man først gennemtrængt af denne Sandhed, vil den visseelig bidrage meget til at fjerne Betænkighederne ved til dette Niemed at offere nogle Hundrede Daler af et Fonds, der ikke mere er Statens Fonds end de, enkelte større Skoler særskilt tilhørende Midler, der, saasom skænkede til Underviisningens Fremme, ligesaavel ere Statens Eiendom og dens Control underkastede. Og naar Staten i de østlandske Egne, hvor de mangfoldige og overalt lettede Communicationsmidler og den beqvemme og billige Ad-

gæng til Privatunderviisning skulde synes at gjøre det mindre fornødent, ved bethdelige Tilskud underholder den ene Skole tæt ved den anden, vilde det da være saa særdeles ubilligt, om Romsdals Amt, hvad dog hidtil ingenlunde har været Tilfældet, erholdt, om saa skulde være, et forholdsmæssig end- og større Tilskud til sin Skole, end hine saa fordeedlagtigt beliggende Egne? Den Berettigelse, som vi her og de, der før os have talt denne Sag, have fundet i Moldes Beliggenhed til at komme i fortrinlig Betragtning, have vi ogsaa troet at skimte i en Ytring af det kongelige Underviisningsdepartement, hvori det ved at oversende Skolen endeel Doubletter fra Universitetetsbibliotheket udtaler „Unsfeligheden af, at der paa Molde som et saa afsidesliggende Sted efterhaanden kunde samles et større Bibliothek.“ Vi have ogsaa tilladt os i denne Departementets Ytring at see et gunstigt Forvarsel om dets Anskuelse af den Gjenstand, vi her behandle.

IV.

Vi komme nu til den vanskelige Deel af vort Arbeide, Beregningen af Indtægt og Udgift. Vi kunne ikke her godt benytte Calculen i forrige Commissionsbetænkning, deels fordi den ene af de Klasser, som i hiin var Gjenstand for Beregning, 1ste Fællestklasse, allerede iaar er bleven Skolen tilknyttet, og deels fordi Skolens Frequentes siden den Tid, og navnlig i de to—tre sidste Aar er tiltagen i den Grad, at de dengang brugte Gjennemsnitstal aldeles forrykkes. Dertil kommer ogsaa, at vi have anslaaet Udgifterne, navnlig til Lærernes Lønninger, høiere end Commissionen i 1858. Imidlertid bliver det dog væsentlig kun Skolepengenes passende Ansættelse, som kan vække nogen Tvivl; vi berolige os dog ved den Tanke, at et fuldkommen paalideligt Dpgjør paa Forhaand ikke lader sig meddele af Nogen og at de af os opstillede Tal ikke ere høiere end de efter de Sandsynlighedsberetninger, som i denne Sag

kunne anvendes, bør ansættes til og i Gjennemsnit aarlig ville gaae op til. Første Fællesklasse tæller før Tiden kun 13 Elever; herved maa imidlertid erindres, at den, som oprettet iaar, kun indeholder eet Aarshold, altsaa efter dette Hensyn i Regelen maatte antages senere at ville indbefatte det dobbelte Antal Disciple; men selv om vi ikke ville gaae saa vidt, maa dog Klassen i Gjennemsnit aarlig forudsættes at ville faae mindst 15 Elever. I 2den Fællesklasse var Antallet i 18 $\frac{1}{2}$ 9, i 18 $\frac{2}{3}$ 15, i 18 $\frac{1}{4}$ 28 og i 18 $\frac{1}{2}$ 24, i disse 4 Aar altsaa gjennemsnitlig 19. I Realklasserne var i de nævnte 4 Aar Gjennemsnittet over 16, og i Latinklasserne (6 + 8 + 11 + 18) ikke fuldt 11. Seer man imidlertid hen til, at Antallet i det sidste Aar er steget til 18, og tager i Betragtning den Tilvæxt af Latinelever, som for os fremstiller sig som en aldeles nødvendig Følge af Skolens Udvidelse, vil det vistnok ikke anses for høit anslaaet, om vi beregne Antallet af Skolens samtlige Latinelever til i Gjennemsnit 18. Gaae vi ud fra de her opstillede Antal af Disciple i de forskjellige Klasser, saa vil, idet man med Hensyn til Lærerslønninger holder sig til det Ovenansførte, og med Hensyn til andre Smaaposter har foretaget sig endeel ubetydelige Afvigelser (f. Ex. Forskielse af Bedestens Løn fra 40 til 60 Spd.) fra det af forrige Commission opgjorte Budget, Indtægt og Udgift stille sig omtrent saaledes:

Udgift:

1. Lærernes Lønninger:

a) Rector	900 Spd.	
b) 1 Oberlærer	500 —	
c) 3 Adjuncter	900 —	
d) 3 Timelærere	650 —	
	2,950 Spd.	

Laternis 2,950 Spd.

	Spd.	Spd.	ß.
	Transport	2,950.	
2. Vedellens Løn	60.		
3. Kassererens Do.	70.		
4. Sangunderviisning	40.		
5. Bibliotheket	30.		
6. Lys og Brænde	70.		
	<u>tilsammen</u>	3,220.	

Indtægt:

	Spd.	Spd.	ß.
1. Skolepenge:			
1ste Fællestklasse 15 Disciple à 10 Spd.	150.		
2den Do. 19 Do. à 15 Sp.	285.		
2 Realklasser 16 Disciple à 24 Spd.	384.		
3 Latinklasser 18 Do. à 32 Spd.	576.		
	<u>1,895.</u>		
2. Lys- og Brændepenge:			
53 Disciple à 12 Ort	127½.		
15 Do. à 6 Ort	18.		
	<u>145.</u>	24.	
3. Molde Communes Bidrag	200.	=	<u>1,740.</u>
			24.

Differentsen omtrent 1,480. *

wilbe altsaa blive det aarlige Tilskud, som Staten maatte yde, medens den nu hder 970 Spd., hvori kun er indbefattet 25 Spd. til Vedellen, hvis Løn imidlertid maa forhøies, selv om ikke Skolens Udvidelse finder Sted. Det Mere, som Staten vil faae at tilskynde denne Skole i næste Budgettermin under Forudsætning af dens Udvidelse, vil altsaa blive omtrent 500 Spd. Heri er dog ikke indbefattet Løn til Gymnastiklærer; men

da der fra næste Budgettermin af rimeligviis vil blive ansat en Lærer ved Skolen i Gymnastik, hvad enten den udvides eller ikke, kan den ved hans Lønning forarsagede Forsøgelse af Tilskuddet til Skolen ikke betragtes som foranlediget ved Skolens Udvidelse.

Til Sammenligning med de ovenfor nævnte Indtægts-summer for Skolepenge samt Uds- og Brændpenge anføres: I 3die Kvartal 1861 udgjorde Skolepengene i Middelskolen (heri ikke iberegnet Uds- og Brændpenge eller Indskrivningspenge) 315 Epd. 15 β ; beregnede herefter vilde Skolepengene for 1 Mar blive 1,260 Epd. 60 β ; naar saa hertil lægges 1 Latinklasse med 6 Disciple à 32 Epd., vilde Skolepengene for et Mar, efter det nu paabegyndte Skoleaar at dømmes, beløbe sig til 1,452 Epd. 60 β , eller omtrent 60 Epd. mere end ovenfor ansat for den fuldstændige Skole.

Til videre Sammenligning hidsettes de Tilskud, som ved forrige Storthing bleve gjorte til andre Skoler:

Til Drammens Skole	1,013 Epd.
= Frederikshalds Do. (iberegnet 510 Epd. som Bidrag til Byggearbejder)	1,920 —
= Skiens Do.	1,520 —
= Stavangers Do. (deri til Gymnastikloale 216 $\frac{2}{3}$ Epd.)	1,506 $\frac{2}{3}$ —
= Lillehammers Do.	1,500 —
= Tromsø Do.	1,480 —

Ved Siden af disse Summer til større og rigere Byer, beliggende i tættere befolkede og af Naturen tildeels mere begunstigede Egne, troe vi ikke, at Molde behøver at undse sig for at optræde med Begjæring om den næstmindste Sum eller 1,480 Epd.

V.

I Henhold til det Foranførte ere vi af den Formening, at Molde Communalbestyrelse bør andrage om:

At Middels og Realskolen udvides til en fuldstændig, med Dimissionsret til Universitetet forbunden Lærd- og Realskole med 8 Lærere og bestaaende af følgende 7 toaarige Klasser:

1. 1ste Fællesklasse med aarlige Skolepenge. . . 10 Spd.
2. 2den Do. = — Do. . . . 15 —
3. 2 toaarige Realklasser med aarlige Do. . . 24 — og
4. 3 toaarige Latinklasser = — Do. . . 32 —

(for alle Klasser med sædvanlig Moderation for yngre Brødre), samt for de under No. 2, 3 og 4 nævnte Klasser 12 Ort aarlig i Væds- og Brændpenge for hver Discipel, men kun 6 Ort for 1ste Fællesklasse. Ved Andragendet maatte vedføies Communiens Vedtagelse af at ubrede 200 Spd. aarlig til Skolen og desuden at overtage de med Localets og Inventariets Anskaffelse og Vedligeholdelse forbundne Udgifter, mod at Byen forøbrigt fritages for ethvert Extratilskud.

Den af Formandskabet indsendte underdanigste Ansøgning om Skolens Udvidelse blev derefter paa det Bedste anbefalet af Skolens Ephorat og foranledigede efter Foretrag fra Departementet for Kirke- og Underviisningsvæsenet den norske Regjerings underdanigste Indstilling af 16de Juli 1862 (aftrykt blandt Kirke- og Underviisnings-Departementets Budgetpropositioner for 1863 Mars Storting Pag. 19—69), hvorefter det ved Kgl. Resol. af 12te Aug. 1862 blev bestemt:

„At Molde Middels og Realskole under Forudsætning af, at Stortinget bevilger de dertil fornødne Midler, naadigst befales omdannet til en fuldstændig Lærd- og Re-

alskole fra den Tid, som nærmere bestemmes af Departementet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, som derhos naadigst bemyndiges til at foretage de i Anledning af Skolens Udvidelse fornødne Forandringer i den for samme gjældende specielle Plan."

I Anledning heraf fattede Stortinget den 11te Mai 1863 følgende Beslutning:

„Under Forudsætning af Molde Skoles Udvidelse til fuldstændig Lærd- og Realskole bevilges til samme af Statskassen aarlig 1,502 Spd. *) under de af Molde Commune forhen vedtagne Betingelser,"

hvilken Beslutning ved Kgl. Resol. af 6te Juni næstefter naadigst befaledes tagen til Følge.

I den Skrivelse af 18de Juni, hvori Departementet for Kirke- og Underviisningsvæsenet meddeelte Skolens Ephorat sidstnævnte Kgl. Resol., tilføies ifølge Ephoratets Skrivelse til Rector af 26de Juni næstefter:

„Ved at meddele Foranstaaende skal Departementet bemærke, at der i den kgl. Proposition af 12te Aug. f. A. . . . var opført et aarligt Tilskud af 1,652 Spd. til denne Skole under Forudsætning af, at den blev udvidet til en lærd og Realskole, og at Kommunen fremdeles garanterede for en Indtægt af 978 Spd. aarlig af Skole-, Lys- og Brændpenge. Forskjellen mellem det saaledes opførte og bevilgede Belyb udgjør altsaa 150 Spd., der hidrører fra, at Stortinget har antaget, at en fuldstændig Lærd- og Realskole i hvilkensomhelst af de 3 Byer i Romsdals Amt ikke vil kræve større Tillæg i den Lærerstyrke, der for Tiden hæves i Molde Middels- og Realskole, og i den naadigste Pro-

*) foruden, af en særskilt Bevilgning, et Annuum af 10 Spd. til Skolens fysikalske Samling.

position er foreslaaet for en lignende Skole i Christiansund, end een akademisk dannet Værer, naar man desuden opfører et Beløb af 50 Spd. til forsøget Timeunderviisning. Stortinget er saaledes gaaet ud fra, at Værelønningerne kunne bestrides istedetfor som i Propositionen beregnet til 2,950 Spd. med 2,800 Spd. aarlig, nemlig een Rector à 900 Spd., een Overlærer à 500 Spd., 3 Adjuncter à 300 Spd., en Timelærer à 250 Spd., en Timelærer à 200 Spd., samt til Timeunderviisning 50 Spd. aarlig."

Underviisningsdepartementet (i Skrivelse til Ephoratet af 22de Septbr. 1863) fastsatte derpaa i Anledning af derom indsendt Forestilling fra Rector, at Molde Skoles Overgang til fuldstændig Lærd- og Realskole maatte blive at regne fra 19de Aug. (1863), paa hvilken Dag Skolen begyndte sin Virksomhed i det nye Skoleaar.

I Møde den 9de Juli 1863 havde Molde Byhø Formænd og Repræsentanter paa Foranledning fattet følgende Beslutning:

- a) Molde Commune overtager, uanset at 4 Gratistpladse besættes ved Stedets Lærd- og Realskole, den Communen nu paahvilende specielle Garanti for at tilsvare hvad Skole-, By- og Brændpenge maatte udgjøre mindre end 978 Spd. aarlig.
 - b) Molde Commune forpligter sig til at skaffebringe et hensigtsmæssigt Gynnasiallokale for Skolen.
-

Efterretninger om Skolen i Skoleaaret 1863.

A. Lærere.

Da Skolen ved Skoleaarets Begyndelse den 19de August 1863 traadte i Virksomhed, var Overlærerposten endnu ikke besat. Dette skede først den 24de Decbr., hvorefter den Udnævnte, tidligere Adjunkt ved Christiansands Cathedralskole, Karl Frederik Feilberg *), ikke tiltraadte Embedet før ved an-

*) Karl Frederik Feilberg er født i Skien d. 1828 af Forældrene, daværende Farver og Bogtrykker P. F. Feilberg og Henrietta f. Feilberg. Indsattes i sit 12te Aar (1840) i Byens Latinskole, som dengang endnu bestyredes af Rektor K. H. Dru, afskediget 1841, død 1842. Dimitteredes fra samme Skole af Rektor J. Musæus 1846, og erholdt ved Exam. Art. Karakteren laudabilis. Uden Examen Aaret efter og filologisk Embedsexamen 1853 begge med samme Karakter. Efterat have fungeret som Lærer ved Wijsens Latin- og Realskole, hvor han ogsaa tidligere som Student havde været Lærer, ansattes han 1854 som Adjunkt ved Christiansands Cathedralskole, i hvilken Stilling han blev i 9 Aar, indtil han 24de Decbr. f. A. udnævntes til Overlærer i Molde. Som Adjunkt i Kristiansand havde han tillige i de sidste Aar været Skolens Kasserer og Regnskabsfører. Oktbr. 1857 ægtede han Chr. Marie M. Namodt, Datter af dengang forlængst afdøde Lieutenant og exam. juris Niels Namodt, og Tomine f. Bessefen. Hun døde paa Barselseng det følgende Aar, og efterlod sig en Datter, der dog kun overlevede sin Moder i 10 Maanedes.

(Om de øvrige fast ansatte Lærere se Indbydelseskrift til Skolens Hovedexamen 1862.)

det Skolehalvaars Begyndelse. Som midlertidige Lærere antoges derfor i første Halvaar Cand. juris Jacob Johan Bendz Lind i 8 og Student Halsdan Mathias Frederik Fjhn i 23 ugentlige Timer, af hvilke Førstnævnte ogsaa siden Nytaar har vedblevet at give 6 Timers ugentlig Underviisning mod den for Timeunderviisning af Storthinget fastsatte Løn 50 Spd. aarlig.

Fra Begyndelsen af Maret 1864 have Skolens Lærere, deres Fag og Antallet af deres ugentlige Underviisningstimer været følgende:

1. Brinchmann, Rector, har underviist i:

Græsk i 3 L.	5	Timer ugentl.
Do. i 2 L. a	5	
Latin i 1 L. a	8	
	18	Timer.

2. Feilberg, Overlærer:

Latin i 3 L.	9	Timer.
Do. i 2 L.	9	
Tysk i 3 L.	1	
Do. i 2 L.	2	
Fransk i 3 L.	2	
Do. i 2 L.	2	
	25	Timer.

3. Sommerschild, Adjunct:

Religion i 3 L.	2	Timer.
Do. i 2 L.	2	
Do. i 1 L. & R.	2	
Do. i 2 F.	3	
Engelsk i 3 L.	2	
Do. i 2 L. b	2	
Do. i 1 R. b	2	
Do. i 1 R. a	4	
Fransk i 1 L. & R. b	4	
	23	Timer.

4. Dørum, Adjunct:

Mathematit i 3 L.	3	Timer.
Do. i 2 L.	4	
Do. i 1 L. & R.	5	
Naturhistorie i 1 R.	2	
Do. i 2 F.	2	
Geographie i 3 L.	1	
Do. i 2 L.	1	
Norsk i 1 L. & R.	3	
Iydsf i 1 L. & R.	3	
Do. i 1 L. & R. a	1	
Sang i alle Klasser (med særskilt Godtgjørelse)	4	20 Timer.

5. Dvoren, Adjunct:

Historie i 3 L.	3	Timer.
Do. i 2 L. b	1	
Græsk i 2 L. b	5	
Latin i 1 L. b	8	
Norsk i 2 F.	5	
Iydsf i 2 F.	5	27 Timer.

6. Capitaine Christophersen, const. Timelærer:

Regning i 1 L. a	1	Time.
Do. i 1 R.	2	
Do. i 2 F.	4	
Do. i 1 F.	4	
Skrivning i 1 L. a	1	
Do. i 1 R.	1	
Do. i 2 F.	3	
Do. i 1 F.	5	
Tegning i 1 R.	2	

Vateris 23 Timer.

Transport 23 Timer.

Tegning i 2 F.	2	
Do. i 1 F.	2	
Gymnastik i alle Klasser (med særskilt Godtgjørelse)	4	31 Timer.

7. Grhthæd, Timelærer:

Historie i 2 L.	2	2 Timer.
Do. i 1 L. & R.	3	
Do. i 2 F.	3	
Do. i 1 F.	3	
Geographie i 1 L. & R.	2	
Do. i 2 F.	3	
Do. i 1 F.	2	
Religion i 1 F.	3	
Norsk i 1 F.	5	26 Timer.

8. Cand. juris Lind, const. Timelærer:

Norsk i 3 L.	3	3 Timer.
Do. i 2 L.	2	
Do. i 1 L. & R. a	1	6 Timer.

B. Disciplene.

Dieses Antal udgjorde:

	i 3 Latin= klasser.	i 1ste Re= alklasse*).	i 2 Fæl= lesklasser.	i Alt.
i 3die Qvartal 1863	28.	11.	35.	74.
i 4de — —	28.	11.	35.	74.
i 1ste — 1864	28.	11.	37.	76.
i 2det — —	28.	11.	35.	74.

*) 2den Realklasse har i dette Skoleaar ingen Discipline havt.

Af Skolens nuværende (2det Kvartal 1864) 74 Disciple ere:

Sønner af	I Latin= klasserne.	I Real= klassen.	I Fælles= klasserne.	I hele Skolen.
Embeds- og Bestil- lingsmænd	20.	2.	12.	34.
Næringsdrevende Bø- borgere	8.	9.	20.	37.
Landmænd	=	0	3.	3.

Disciple hjemmehørende	I Latin= klasserne.	I Real= klassen.	I Fælles= klasserne.	I hele Skolen.
I Molde	15.	10.	26.	51.
I Romsdals Fogderis Landdistrict	4.	1.	5.	10.
I Christiansfund	3.	=	=	3.
I Nordmørs Land- district	2.	=	3.	5.
I Nalesund	=	=	1.	1.
I Søndmørs Land- district	3.	0	=	3.
Udenfor Amtet	1.	0	=	2.

C. Tabel

over de ugentlige Underviisningstimeres Fordeling paa de forskellige Fag:

	1ste Fælles- klasse (2aarig).	2den Fælles- klasse (2aarig).	1ste Latin- og Realklasse (2aarig).	2den Latin- klasse **) (2aarig).	3die Latin- klasse ***) (2aarig).
Norsk *)	5.	5.	1 a. 3.	1 a. 2.	3.
Dydt	=	5.	1 a. 3.	1 a. 2.	1.
Fransk	=	=	4 b.	2.	2.
Engelsk	=	=	4 a 2 b.	2 b.	2.
Latin	=	=	8 a 8 b.	9.	9.
Græsk	=	=	=	5 a. 5 b.	5.
Religion	3.	3.	2.	2.	2.
Historie	3.	3.	3.	3.	3.
Geographie	2.	3.	2.	1.	1.
Naturhistorie	=	2.	=	2.	=
Mathematisk	=	=	5.	4.	3.
Naturlære **)	=	=	=	=	=
Regning	4.	4.	1 a. 2.	=	=
Skrivning	5.	3.	1 a. 1.	=	=
Tegning	2.	2.	2.	=	=
Sum	24.	30.	30.	31.	31.

D. Underviisningen.

Ligesom tidligere har denne været henlagt til Formiddagstimerne fra 8 til 1, med Undtagelse af Underviisningen i Engelsk (1 i 2den Latinklasse og 2 i 1ste Realklasse) samt i Sang og Gynnastik. Ugens Gjerning har været indledet med Psalmesang af samtlige Disciple og Lærere, samt Bøn, forrettet af Adjunct Sommerschild (undtagelsesviis af Timelærer Grytnæs).

*) Derunder indbefattet Indenadlæsning og for 1ste Fællesklasse tillige Forstandsøvelser.

**) Da 2den Realklasse i dette Skoleaar ingen Disciple har havt, har der ikke været givet Underviisning i Naturlære.

***) 3die Latinklasse har i dette Skoleaar kun indeholdt Disciple af 1 Aarshold.

I Skoleaaret er gjennemgaaet:

I Religion.

(Lærere: Adjunct Sommerhjeld og Læmelærer Grytnæs.)

- 3 L. Johannes's Evangelium i Grundsproget og Nilsens Kirkehistorie.
- 2 L. Pontoppidans Forklaring. — 5 Capp. af Johannes's Evangelium forklaret og gjennemgaaet. Desuden
- a. Bogts større Bibelhistorie fra § 104 til § 159.
b. Kurz's Bibelhistorie fra § 132 til Enden.
- 1 L. & R. Bogts større Bibelhistorie fra Side 79 til Side 151.
b. Pontoppidans Forkl. § 272 — § 547.
a. Do. Do. § 272 til § 387 samt fra § 1 — § 171.
- 2 F. Bogts større Bibelh. forfra til Side 122.
Luthers Catechismus fra Sententser til Enden.
b. af Do. Do. desuden repeteret forfra til Huustavlen.
- 1 F. b. Bogts mindre Bibelhistorie fra Side 63—87 og repeteret hele Bogen.
a. Do. Do. Do. forfra til „Riget's Deling“ Side 35.
b. Luthers Catechismus forfra til Børnelærdoms Visitats.
a. Do. Do. 1ste og 2den Part.

I Norsk.

(Lærere: Cand. Lind, Adjunct Dørum og Læmelærer Grytnæs.)

- 3 L. Lasfens Læsebog; Holbergs Jacob von Tynhoe; Øvelse i at læse og forstaae Svensk; Literaturhistorie og Rhetorik meest efter mundtligt Foredrag. — Hjemmestile udarbejdede over følgende Opgaver: 1) Tid er Penge. 2) Hvilke almin-

delige Regler kan man give for en Opgaves Besvarelse? 3) Den Misundelige. 4) Hvilke Fordele bringe Videnskabernes Fremskridt ogsaa Almuuen eller den mindre oplyste Deel af Samfundet? 5) Hvorfor er det godt, at Fremtiden med dens Tilskikkelser er os ubekjendt? 6) Farlige Følger af Lykke. 7) Hvilke Fordele hvede det selskabelige Liv? 8) Hvorfor er Futommelsen en særdeles vigtig Evne, og hvorved kan den bedst øves? 9) En Nat paa Havet. 10) En norsk Bondefamilie. 11) Hvad kan siges for og imod Jagt? 12) En Læterfamilie. 13) Hvorfor er vort eget gode Exempel det bedste Middel, hvorved vi kunne virke velgjørende paa Andre's Dyd? 14) Hvad gjør Bogtrykkerkunstens Opfindelse til en verdenshistorisk Begivenhed? 15) Udsigt fra Barden. 16) Sammenligning mellem den fornuftige Vandringmand og den unge Studerende. 17) Sammenligning mellem Floden og Friheden. 18) At udvikle Meningen af Senecas Ord: „Vitam non accipimus brevem, sed facimus.“ 19) At udvikle Meningen af den Sætning: „Ignoscito sæpe alteri, nunquam tibi.“ 20) Hvilken Nytte og Behagelighed forfatter Læsningen af Reiseskrivelser? 21) Hvilken Forskjel er der mellem Videbegjerlighed og utidig Nysgjerrighed? 22) At udvikle Ordsproget: „En liden Luc kan vælte et stort Læs.“ 23) Et Gadeopløb (i Wien &c.). 24) Hvorledes bør en god Oversættelse være beskaffen? 25) Om Beltalenheds Brug og Misbrug. 26) En Mindestotte paa Kirke-

gearten. 27) Af hvilken Betydning er Frederik den Store for Verdenshistorien. 28) Nepoi ude isasi hoso pleen hemisy pantos. 29) Hvorfor bør en Nation søge at bevare Forfædrenes Sprog og Minder?

2 L.

Læssens Læsebog, Analysen og Læseøvelser. — Knudsens Sproglære. — Stile: 1) Skildring af en norsk Fjeldegn. 2) Karl den 12tes Levnet. 3) Exempler paa forskjellige Uttringer af Mod. 4) Det behageligste Studium (Dialog). 5) En Fodtur. 6) Mogle Auctdoter. 7) Hvilke Fortrin har en Fodreise. 8) Sammenligning mellem en Elv og et Menneffeliv. 9) Den unge Løgner — den gamle Thy. 10) En Winterdag. 11) Om det sidste Marked (Meddelelse til en Nvio). 12) Ærlighed varer længst. 13) En Eneform paa Fjeldet. 14) Den Gjerrige. 15) Sammenligning mellem et Sværd og en Pen. 16) En Sommeraften ved et Fjeldvand. 17) Min Drom inat.

1 L. & N.

M.

M.

M.

M.

Jensens Læsebog, Declamations- og Læseøvelser samt Analysen. — J Grammatik efter mundtligt Foredrag: Sætnings- og Taledeleene samt Interpunctionstøkeren med stadig Hensyn til Knudsens Lærebog i dansk-norsk Sproglære og under stadig Sammenligning med den tyske Grammatik. Desuden efter Knudsens Sproglære læst Verberne og Pronominerne. — Stile: 1) Bauen er den anden Natur (Fortælling). 2) Den nyhøggerrige Hans (Do). 3) En Fodtur (Beskrivelse). 4) Forskjellen mellem Munterhed og Wildskab. 5) Om Skaden af ofte og unødigen

at opfætte sit Arbejde. 6) Dhret, som hævnede sig (Fortælling). 7) Opsæt ikke til imorgen, hvad du kan gjøre endnu idag (Fortælling). 8) Slet Selskab fordærver gode Sæder (Fortælling). 9) Høvmød ståer for Falb (Fortælling). 10) Dgsaa i en ringe Stilling kan man vinde Ære (Fortælling). 11) Sammenligning mellem Løgen og Præsten. 12) Ved ikke din Næste i Fristelse (Fortælling). 13) Taknemmelighed (Fortælling). 14) Hvorfor feire vi 17de Mai? 15) De Fornøielser, de forskjellige Aars-tider frembyde. 16) Høfligheds Værd.

Ved de vanskeligste Opgaver har nogen forudgaaende Veiledning til Besvarelsen været meddeelt.

- 2 F. Bojesens Sproglære (med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger), b til „Forskjellige Arter af Sætninger“, a til Objectivet. Reglerne indøvede ved Analysefen. Læsning og Declamation af Digte efter Jensen's Læsebog. — 1 Time ugentlig skriftlige Øvelser, b i Gjengivelse af forelæste Stykker, a i Rettskrivning efter Dictat. Begge Afdelinger have¹ tildeels gjengivet Indholdet af udenadlærte Digte.
- 1 F. a. Læsning og Gjenfortælling efter Læsebog for Almuekolon.
- b. Jensen's Læsebog forfra til 6te Afdeling, de vigtigste Sætnings- og Taledele gennemgaaede, lidt Øvelse i Rettskrivning 1 Gang ugentlig. Begge Afdelinger Udenadlæren af Vers 1 á 2 Timer ugentlig.

I Indst.

(Lærere: Overlærer Feilberg, Adjuncterne Dorum og Dvoren.)

3 L. b. Ovelser i at oversætte fra Norsk til Tysk;

Schiller, die Jungfrau von Orleans og Don Carlos 1ste og 2den Act.

2 L. b. Mutenrieths Læsebog Side 257—312 og Side 135—160.

a. Do. Do. Side 112—160.

b & a. Mutenrieths større Grammatik gennemgaaet til § 53, samt benyttet ved Henvisning.

1 L. & R. Mutenrieths større Grammatik til Cap. 17.

Desuden

b. Mutenrieths Læsebog Side 1—59.

a. Natholms Do. Side 140 til Enden, samt Mutenrieths Do. Side 1—15 og Side 49—59.

2 L. Mutenrieths mindre Gramm. de vigtigste Regler indtil Cap. 15.

b. Natholms Læsebog Side 40—134.

a. Do. Do. Side 1—22 udenad.

af to Lærere I Fransk.

(Lærere: Overlærer Feilberg og Adjunct Sommerschild).

3 L. Borrings Etudes littéraires Side 173—389.

2 L. b. Natholms Læsebog for Begyndere Side 108—163 med Forbigaaelse af enkelte Stykker, samt Side 163—189.

a. Do. Do. Do. Side 62—92 og det Allermeste fra Side 163—189.

Vegge Afdelinger: N. Smiths Gramm. til de ureglm. Verber af 2den Conjug.

1 L. & R. b. Natholms Læsebog indtil Side 72 (det Allermeste). Brinchmanns Grammatik.

I Engelsk.

(Lærer: Adjunkt Sommerschild).

3 L. Autenrieths Læsebog (2den Udg.) No. 30—33, 37, 42, 44, 45, 48—51; endel poetiske Stykker ættempore gjennemgaaet. — Autenrieths Grammatik og Do. Parleux (Samtalerne).

2 L. h. En ældre Discipel: Autenrieths Læsebog Side 1—99. Autenr. Gramm. til Adverbierne i Formkeren.

De øvrige Disciple: English made easy, mundtl. og skriftl. fra Begyndelsen til Side 89 og Side 112 til Ende.

1 R. h. Autenr. Sbg. Side 1—44. Autenrieths Grammatik Udtalen fuldst. gjennemgaaet; forøvrigt benyttet under Henvisning.

a. Lærg English made easy, heelt igjennem.

I Latin.

(Lærer: Oberlærer Feilberg, Adjunkt Dvoren og Rector Brindmann.)

3 L. Hor. Odd I og II, 1, Hor. Epist. I, 1—10; Virg. Aen. I og II. Tac. Ann. I. — Repereret, foruden de nævnte Forfattere, Liv. I og II, Sall. Cat. & Jug., Cic. de off. I, Cic. orr. (3 Disciple) in Catill. I—IV; en Discipel: prolog. Manil.

Af Bojesens Antiqv. gjennemgaaet til „Det borgerlige og private Liv“ (2 Udg. Side 137) med Undt. af Afsnittet om Retovæsenet.

Af Madvigs Gramm. repeteret til Moduulærens Syntag.

Hver Uge i Gjennemsnit 2 Oversættelser, afvejlende enkelte Stile.

- 2 L. b. Cic. Lælius; Sall. Catil. & Jug. 1—45.
 a. Cic. orr. in Catil. I og II; Sall. Catil. fra Cap. 26 og Jug. 1—45.
 Af Madvig's Gramm. begge Afdelinger; Casuslærens Syntax.
 2 Stile ugentl. efter Jørgensen's Materialier; afveglende enkelte Oversættelser.
- 1 L. b. Caes. de bell. Gall. I—III.
 Madvig's Grammatik Formlæren med Forbigaaelse af de mindre vigtige Anmærkninger.
 a. Schmid's Læsebog indtil 12te Stykke og 3die Afsnit indtil Stykke XXIII.
 Madvig's Grammatik Formlæren (uden Anmærkninger).
 Begge Afdelinger 1 Stil ugentlig (deels hjemme, deels paa Skolen).

§ Græst.

(Lærere: Rector Brinchmann og Adjunct Dvoren.)

- 3 L. Herod. I 1—65; Hom. Iliad. I—VI; Plat. Apol. Socr.; Xenoph. Memor. Socr.; Platons Criton (1 Gang);
 Curtius's Gramm. ved Bøjsø;
 Af Bojesens Antiqv. Indledningen og den historiske Oversigt over Grækenlands Forhold, samt de attiske Antiquiteter, dog af „Statsforvaltningen“ kun de vigtigste §§; cursorisk „Det borgerlige og private Liv“ samt „Foreningspunkter for hele Hellas“.
 Af Tregders Mythologie gennemlæst det Vigtigste af den egentlige Gudelære.
- 2 L. b. Xenoph. Cyrop. 1ste Bog og Herod. III 1—64.

Curtius's Gramm. Syntagen (repeteret kun §§ 312—328).

a. Schenk's græske Elementærbog (ved Vos's) No. 1—25 og Fablerne.

Curtius's Gramm. Indlæren og Bøiningslæren.
I Historie.

(Lærere: Adjunct Dvoren og Timelærer Grytnæs.)

3 L. Thrieges Oldtidens Historie; Bohrs Middelaalderens og den nyere Historie indtil den franske Revolution; den nyeste Tid efter Nisfen.

2 L. b. Thrieges Oldtidens Historie, fra „Epaminondas“ indtil 5te Afsnit (Side 192); og Bohrs nyere Historie Side 207—292; Resten af den nyere Tids Historie efter Nisfen Side 366—395.

a. Thrieges Oldtidens Historie fra Begynd. indtil „Athens glimrende Periode“ (Side 68); og Bohrs nyere Historie Side 1—177.

1 L. & N. b. Bohrs Middelaalderens Historie (Side 1—216).

a. Oldtidens Historie efter Nisfen; Norges Historie efter Siegw. Petersen Side 1—146.

2 F. b. Nisfens Historie Side 180—319.

a. Do. Do. Side 1—148.

1 F. b. Norges Historie efter S. Petersen, indtil Kalmarunionen Side 83.

I Geographie.

(Lærere: Adjunct Dørum og Timelærer Grytnæs.)

3 L. Geelmuhdens større Lærebog: Europa (generelt og specielt) samt Afrika og Amerika.

2 L. Do. Do. Do. Østerrig, Rusland, Hellas, Tyrkiet og Asien.

1 L. & N. Do. Do. Do. Side 281—327 og Side 69—140.

- 2 F. Geelmundens mindre Lærebog Side 1—136.
 1 F. h. Petersens Jordbeskrivelse, Indledning (uicest mundtligt) og fra Norge til Indstland (udførligere).

I Naturhistorie.

(Lærer: Adjunct Dørum.)

- 1 H. Siebtes Dyrerigets Naturhistorie Side 205—464.
 2 F. Do. Do. Do. Side 1—144.

I Mathematil.

(Lærer: Adjunct Dørum.)

- 3 L. Brochs Arithmetik og Geometrie heelt igjennem.
 2 L. Holmboes Arithmetik §§ 52—78 samt fra § 85 til Enden.

Brochs Do. §§ 94 og 95.

- 1 L. & H. Do. Do. §§ 1—66.

Holmboes Geometrie repeteret indtil § 15.

I alle Klasser med Undtagelse af de Afsnit, som efter Departementets Circulaire af 19de Janr. 1861 skulle forbigaaes.

I Regning, Skrivning og Tegning

(Lærer: Capitaine Christophersen *)

har Underviisningen været drevet efter samme Methode og omtrent i samme Omfang som meddeelt i forrige Aars Indbydelseskrift.

I Sang.

(Lærer: Adjunct Dørum.)

Det ældre Parti: Flerstemmige Sange.

Det yngre Parti: Eenstemmige Sange (foruden theoretisk Underviisning).

*) Under denne Lærers Fraværelse i militære Embedsforretninger har Civil-Ingenieur Hans Oluf Lind vicarieret for ham i de sidste Par Maaneder af Skoleaaret.

I Gymnastik.

(Lærer: Capitaine Christopherfen.)

Gymnastiske Øvelser under aaben Himmel og uden Apparater, samt militær Exercitie med og uden Væbener.

E. Extract

a) af Skolens Hovedregnskab for Aaret 1863.

Indtægt.

	Spd.	ß.	Spd.	ß.
1) Beholdning efter 1862 Aars Regnskab:				
a) Udestaaende Capital	1,017.			
b) Forskud til Bibliotheket	31.	31.		
c) Contant i Casse	562.	108.		
			1,601.	19.
2) Skolepenge (med Vhs, Brænde- og Indskrivningspenge)			1,640.	63.
3) Tilskud af Oplysningsvæsenets Fonds (iberegnet Gage- og midlertidige Tillæg)			1,516.	80.
4) Tilskud af Molde Commune (aarligt)			200.	
5) Renter for 1863 af Skolens udestaaende Capital			50.	102.
6) Af Molde Commune til Skolebygningen og Inventariet			261.	110.
			<u>5,271.</u>	<u>14.</u>

Udgift.

	Spd.	ß.
1) Lønninger til Lærerne	2,925.	90.
2) Vhs (6 Spd. 36 ß) og Ved (33 Spd. 109 ß)	40.	25.
3) Skolelocalets Reenholdelse	38.	8.
4) Diverse Udgifter (saasom Trykningsomkostninger, Brandpolice, Underviisningsrequisita)	56.	17.

Sateris 3,087. 20.

	Epd.	ß.
Transport	3,087.	20.
5) Udbetalinger for Molde Commune til Skole- locale og Inventarium	256	94
samt Kassereens Procen- ter deraf	5 — 16	-
	<u>261.</u>	<u>110.</u>
6) Kassereens øvrige Procenter	69.	2.
7) Eftergivne Skolepenge	19.	57.
8) For 50 Geværer, indkjøbte fra Trondhjems Arsenal	75.	-
9) Beholdning:		
a) Udestaaende Capital 1,017 Epd. = ß.		
b) Contant	751 — 65	-
	<u>1,758.</u>	<u>65.</u>
	<u>5,271.</u>	<u>14.</u>

b) af Bibliothekets Regnskab for 1863.

Indtægt.

1) 2det Halvaars Bidrag for 1862	15	Epd.
1ste Do. Do. = 1863	15	—
2det Do. Do. = 1863	20	—
	<u>50</u>	Epd. = ß.
2) Ifølge Decision til forrige Aars Regnskab	3 — 24	-
	<u>53</u>	Epd. 24 ß.

Udgifter.

1) Bøger og Bogbinderarbejde	26	Epd.	7	ß.
2) Gjæld til Hovedkassen fra forrige Regnskab	21	—	31	-
3) Contant i Casse	5	—	106	-
	<u>53</u>	Epd.	<u>24</u>	ß.

c) af Regnskabet over Amtmand Krohgs Regat i 1863.

Indtægt.

1) Udestaaende Capital	273	Epd.	36	ß.
2) Renter af denne for 1863	13	—	80	-
	<u>286</u>	Epd.	<u>116</u>	ß.

Udgift.

1) Udestaaende Capitaler	273 Spd.	36 β.
2) Renterne udbetalt til Discipel af 1ste Realklasse Otto Jervell	13 —	80 -
	<hr/>	
	286 Spd.	116 β.

Til Universtitet dimitteres iaar:

Marius Frimann Dahl Bockman, Søn af Sognepræst i Volden Niels Christopher Bockman og født i Haarlunds Præstegjeld den 23de August 1846; optaget i Skolens 2den Latinklasse i August 1862 efter tidligere, fra 1853 af, at have været Discipel af Stavanger Lærdscole.

Disciplenes Forældre og Foresatte samt enhver Anden, som interesserer sig for Skolen, indbydes til at overbære saavel Examens mundtlige Deel, der vil blive afholdt efter vedføjede Plan, som Bekjendtgjørelsen af dens Udfald, der vil foregaae Lørdag den 9de Juli Kl. 11 Formiddag.

Molde, 23de Juni 1864.

A. Brinchmann.

Plan for Hovedexamen 186

Formiddag Kl. 9.

Dage.	Klasse.	Fag.	Examinator.
Tirsdag 28de Juni.	3 L.	Norff skriftlig.	J. Lind.
	2 L.		
	1 L. & R. 2 F.		
Onsdag 29de Juni.	3 L.	Lat. Oversættelse.	Feilberg.
	2 L.	Regning.	S. Lind.
	2 F.		
	1 F.		
Torsdag 30de Juni.	3 L.	Latin.	Feilberg.
	2 L.	Religion.	Sommerschild.
	1 L. & R. b.	Historie.	Grytnæs.
	1 L. & R. a. 2 F. b.	Mathematif. Norff.	Dorum. Dwren.
Fredag 1ste Juli.	3 L.	Græff.	Nector.
	1 L. & R. a.	Historie.	Grytnæs.
	1 L. & R. b.	Mathematif.	Dorum.
	2 F. b.	Religion.	Sommerschild.
Lørdag 2den Juli.	3 L.	Lydsf og Fransff.	Feilberg.
	1 L. & R. b.	Geographie.	Grytnæs.
	1 L. & R. a.	Lydsf.	Dorum.
	2 F. b.	Lydsf.	Dwren.
Mandag 4de Juli.	3 L.	Religion.	Sommerschild.
	2 L.	Norff.	J. Lind.
	1 L. & R. a.	Geographie.	Grytnæs.
	1 L. & R. b.	Lydsf.	Dorum.
Tirsdag 5te Juli.	3 L.	Historie.	Dwren.
	2 L.		
	1 L. & R. b.		
	2 F. b.		
Onsdag 6te Juli.	3 L.	Naturhistorie.	Sommerschild.
	2 L.		
	1 L. & R. a.		
	2 F. a.		
Torsdag 7de Juli.	3 L.	Geographie.	Dorum.
	2 L.	Religion.	Sommerschild.
	1 L. & R. a.		
	2 F. a.		
Fredag 8de Juli.	3 L.	Mathematif.	Dorum.
	2 L.	Historie.	Grytnæs.
	1 L. & R. b.	Fransff.	Sommerschild.
	2 F. a.	Lydsf.	Dwren.

Lørdag 9de Juli Formiddag Kl. 11: **Charaktere**
Tirsdag 9de August Kl. 10 Formiddag fortsætted

Molde Værd: og Realskole.

Eftermiddag Kl. 3.

Klasse.	Fag.	Examinator.	Bærelse No.
3 L. } 2 L. } 1 L. b. 1 L. a. & 1 R.	Latinſt Stil. Latinſt Stil. Regning.	Feilberg. Dwren. S. Lind.	
Alle Klafser.	Sang.	Dorum.	4
3 L. } 2 L. b. } 1 L. b. 1 L. a. 1 R. 2 F. b.	Engelſt. Latin. Latin. Naturhistorie. Geographie.	Sommerschild. Dwren. Rector. Dorum. Grytnæs.	2 1 3 4 5
2 L. 1 L. & R. b. 2 F. a. 1 F. b.	Latin. Norſt. Religion. Hiſtorie.	Feilberg. Dorum. Sommerschild. Grytnæs.	3 4 5 6
2 L. b. 2 L. a. 2 F. b. 1 F.	Græſt. Græſt. Naturhistorie. Læsning og Norſt.	Dwren. Rector. Dorum. Grytnæs.	4 3 5 6
2 L. 2 F. a.	Tydſt. Geographie.	Feilberg. Grytnæs.	3 5
2 L. 1 L. & R. a. 2 F. a. 1 F. b.	Mathematik. Norſt. Norſt. Geographie.	Dorum. S. Lind. Dwren. Grytnæs.	3 4 5 6
2 L. 1 R. 1 F.	Frænſt. Engelſt. Religion.	Feilberg. Sommerschild. Grytnæs.	3 4 5

Esning.

Ferierne afbrudte Underviisning.

A. Brindmann.